

Jolanta JAROSŁAWSKA¹

Pod merytoryczną opieką – mjr. mgr. Jarosława STELMACHA

PODSTAWY PRAWNE ZWALCZANIA TERRORYZMU W POLSCE. ROZWIĄZANIA I KIERUNKI ROZWOJU

Abstrakt: *Współcześnie terroryzm stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa całego świata. Rozwój organizacji terrorystycznych, cywilizacji oraz techniki umożliwiającej przeprowadzenie skutecznego ataku, stwarzają coraz większe możliwości dla ugrupowań terrorystycznych. Pewnym jest fakt, że będą miały miejsce kolejne zamachy, jednak wątpliwości budzą tylko odpowiedzi na pytania: kiedy i gdzie one nastąpią? Zamachy, które zostały dokonane w USA na World Trade Center, na londyńskie metro, w Madrycie, na szkołę w Biesłanie, na moskiewski teatr na Dubrowce są doskonałym dowodem na to, iż terroryzm stanowi zagrożenie dla całego globu, a nie tylko jednego państwa². Skutki, jakie mogą spowodować niszczyielskie ataki są ogromne. Powodują m.in. wiele strat w ludziach, załamanie się struktur państwa oraz zniszczenie obiektów infrastruktury krytycznej, istotnych dla bezpieczeństwa i prawidłowego funkcjonowania kraju.*

Słowa kluczowe: *terroryzm, zwalczanie, podstawy prawne*

WSTĘP

Dla zapewnienia bezpieczeństwa państwa przed atakami terrorystycznymi najważniejsze jest ustawodawstwo antyterrorystyczne, którego celem jest uregulowanie kwestii dotyczącej zwalczania terroryzmu. W Polsce nie ma ustawy antyterrorystycznej, która regulowałaby zakres kompetencyjny poszczególnych elementów systemu bezpieczeństwa antyterrorystycznego³.

Mimo, że do tej pory w Rzeczypospolitej Polskiej nie miał miejsca zamach terrorystyczny, należy mieć na względzie fakt, iż Polska, jako sojusznik Stanów Zjednoczonych i aktywny członek koalicji antyterrorystycznej, może być potencjalnym celem zamachu dla terrorystów⁴. By uporządkować zadania resortów i służb zaangażowanych w przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym i ich zwalczanie, a także określić obszar ich odpowiedzialności, niezbędne jest stworzenie ustawy antyterrorystycznej⁵.

Walka z terroryzmem jest niezwykle trudna, dlatego dla efektywności podejmowanych działań koniecznym jest jej prowadzenie na wielu płaszczyznach. Istotnym obszarem jest prawne narzędzie przeciwdziałania terroryzmowi. Zadaniem każdego państwa jest stworzenie regulacji prawnych, które umożliwią efektywne działanie jego organów oraz będą chronić podstawowe wartości i prawa kraju⁶. Kształtowanie norm prawnych,

¹ Jolanta JAROSŁAWSKA – studentka 3 roku studiów I stopnia, kierunku Bezpieczeństwo Narodowe WSOWL.

² K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa 2008, s.9.

³ Pod red. J. Szafrąńskiego i K. Liedela, *Problemy prawno-organizacyjne zwalczania terroryzmu w Polsce*, Szczytno 2011, s. 82.

⁴ *Ibidem*, s. 67.

⁵ *Ibidem*, s. 88.

⁶ K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa. Zarządzanie bezpieczeństwem*, Warszawa 2010, s. 39.

stanowiących podstawę funkcjonowania systemu ścigania, jest kluczowym działaniem zwalczającym zjawisko o charakterze przestępczym.

W niniejszym artykule zostaną przedstawione zadania poszczególnych służb oraz instytucji, odpowiedzialnych za przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z terroryzmem. Celem pracy jest ukazanie problemu, iż w prawie polskim nie ma ustawy antyterrorystycznej, określającej zadania poszczególnych służb, biorących udział w zwalczaniu terroryzmu oraz normującej odpowiedzialność za podejmowanie działań antyterrorystycznych.

1. ZWALCZANIE TERRORYZMU W PRAWIE KARNYM

Kodeks karny(KK) jest najważniejszym aktem prawnym, regulującym kwestie zwalczania terroryzmu w polskim systemie prawnym. Rzeczpospolita Polska, jako pełnoprawny członek Unii Europejskiej, musiała dostosować swoje prawo do standardów unijnych. Na podstawie wymogu decyzji ramowej Rady z 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu, po raz pierwszy w historii polskiego prawa została wprowadzona definicja przestępstwa o charakterze terrorystycznym⁷. Definiuje go jako „czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu:

- 1) poważnego zastraszenia wielu osób,
- 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności,
- 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej- a także groźba popełnienia takiego czynu”⁸.

KK, na podstawie ogólnych przepisów karnych, takich jak np.: przestępstwo przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstwo przeciwko pokojowi, ludzkości i zbrodni wojennych, przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu publicznemu, uznaje te czyny za przestępstwa umyślne, mogące być następstwem, bądź same w sobie stanowiące naruszenie prawa w wyniku działań o charakterze terrorystycznym⁹.

KK porusza także kwestię organizacji terrorystycznej oraz stanowi podstawę ścigania przestępstw odnośnie rekrutacji do takiej grupy. Osoba, biorąca udział w zorganizowanej grupie albo związku, mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Typowym działaniem terrorystów jest porywanie i przetrzymywanie zakładników, dlatego też KK przewiduje karanie takich sprawców. Osoba, która bierze lub przetrzymuje zakładnika po to, by zmusić organ państwowy lub samorządowy, instytucje, organizacje, osobę fizyczną lub prawną, bądź grupę osób do określonego zachowania się, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Natomiast w przypadku, gdy skutkiem działania sprawcy będzie śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu, wówczas sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat. Osoba czyniąca przygotowania do przestępstwa mającego na celu wzięcie i przetrzymywanie zakładnika podlega

⁷ K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar... op. cit.*, s. 206.

⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 z późn. zm.), (dalej jako Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks Karny).

⁹ K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego... op. cit.*, s. 113.

karze pozbawienia wolności do 3 lat, natomiast karze nie podlega ten, kto odstąpił od zamiaru wymuszenia i zwolnił zakładnika¹⁰.

2. TERRORYZM A ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE

Każdy akt terroru powoduje powstanie sytuacji kryzysowej, która wiąże się z zarządzaniem kryzysowym. Zagadnienia związane z zagrożeniem terrorystycznym porusza Ustawa o zarządzaniu kryzysowym z 2007 roku. Określa ona cele i środki, jakie trzeba podjąć oraz mechanizmy na wypadek ataku terrorystycznego odnośnie zarządzania kryzysowego¹¹.

Zarządzanie kryzysowe obejmuje wszystkie działania podejmowane przez organy administracji publicznej, które są elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym. Jego celem jest przede wszystkim zapobieganie sytuacjom kryzysowym, odpowiednie przygotowanie do przejścia nad nimi kontroli oraz reagowanie w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej. Istotnym elementem jest usuwanie skutków oraz odtwarzanie zasobów i infrastruktury krytycznej¹².

1.1. Ochrona obiektów infrastruktury krytycznej

Znaczącą rolę w przeciwdziałaniu i zwalczaniu zjawisk terroryzmu odgrywa ochrona obiektów infrastruktury krytycznej, która polega na podjęciu działań organizacyjnych, celem zapewnienia funkcjonowania bądź odtworzenia infrastruktury krytycznej, w przypadku zagrożeń, awarii oraz wszelkich zdarzeń zakłócających jej odpowiednie funkcjonowanie. Infrastruktura krytyczna jest istotna dla funkcjonowania państwa, ponieważ są to różne obiekty, instalacje, urządzenia niezbędne dla bezpieczeństwa obywateli i państwa, których celem jest zapewnienie sprawnego funkcjonowania instytucji, przedsiębiorców oraz organów administracji publicznej¹³. Wykaz obiektów infrastruktury krytycznej sporządza Rządowe Centrum Bezpieczeństwa¹⁴. Z uwagi na znaczenie obiektów i systemów infrastruktury krytycznej ich ochrona jest kluczowa, ponieważ atak terrorystyczny skierowany np. w stronę systemów łączności, sieci teleinformatycznych, zaopatrzenia w żywność i energię czy systemy transportowe i komunikacyjne np. porty lotnicze, mógłby spowodować ogromne straty w ludziach oraz zakłócić prawidłowe funkcjonowanie państwa. By zapewnić skuteczną ochronę infrastruktury krytycznej odpowiednie służby przetwarzają niezbędne informacje, zapewniają odtworzenie infrastruktury krytycznej i aktualizację planów jej ochrony. Są odpowiedzialne za wdrażanie procedur podejmowanych w przypadku jej zagrożenia oraz za współpracę pomiędzy właścicielami w zakresie jej ochrony. Plany ochrony infrastruktury krytycznej tworzy się na poziomie krajowym i wojewódzkim, a ich aktualizacja jest sporządzana nie rzadziej niż co dwa lata¹⁵.

Przykładowym obiektem infrastruktury krytycznej są porty lotnicze, które szczególnie są narażone na ataki terrorystyczne. Zamach na lotnisko niesie ze sobą wielkie straty materialne, ludzkie, a przede wszystkim rozgłos - co często jest celem terrorystów. Lotniska są dużymi obszarami, trudnymi do skontrolowania, zatem ich ochrona wymaga współpracy wielu służb tj. Policji, Straży Granicznej czy Służby Ochrony Lotniska. Dla-

¹⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny.

¹¹ K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego... op. cit.*, s. 155.

¹² Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590 z późn. zm.), (dalej jako Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym).

¹³ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

¹⁴ K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego... op. cit.*, s. 150.

¹⁵ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

tego też, każdy port lotniczy posiada Program Ochrony Lotniska, regulujący kwestie bezpieczeństwa i ochrony.

1.2. Planowanie cywilne i narodowy system pogotowia kryzysowego

W przeciwdziałaniu i zwalczaniu terroryzmu kluczową rolę pełni planowanie cywilne. Obejmuje ono opracowywanie szczegółowych procedur postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia oraz tworzenie planów reagowania kryzysowego. Istotnym elementem jest również zbieranie i przetwarzanie istotnych informacji, odnośnie środków i sił, które mogą zostać wykorzystane w sytuacji kryzysowej, czy też w czasie stanów nadzwyczajnych¹⁶.

Na podstawie Ustawy o zarządzaniu kryzysowym z 2007 roku funkcjonuje Narodowy System Pogotowia Kryzysowego. Ma on na celu wykonywanie przez Siły Zbrojne RP i organy administracji rządowej zadań, zapobiegających sytuacjom kryzysowym i przygotowujących do przejścia nad nimi kontroli¹⁷.

1.3. Plan reagowania kryzysowego

Kluczową rolę w przypadku zwalczania terroryzmu pełnią plany reagowania kryzysowego, zawierające szereg informacji, np. odnośnie: zagrożeń, sił i środków, rezerw państwowych, czy też działań w sytuacjach kryzysowych. Znajdują się w nich również procedury reagowania kryzysowego na wypadek sytuacji kryzysowej oraz stanów nadzwyczajnych, np.: tryb uruchamiania sił i środków potrzebnych do usuwania skutków zagrożeń, zadania z zakresu monitorowania zagrożeń, sposoby minimalizacji strat i usuwania skutków. Elementem planów reagowania kryzysowego są również załączniki funkcjonalne, które określają m.in.: organizację ewakuacji i opieki społecznej oraz medycznej, organizację systemu monitorowania zagrożeń, ostrzegani i alarmowania, zasady powiadamiania ludności o zagrożeniach i sposobach zachowania na wypadek zagrożenia, procedury odnośnie działania podmiotów realizujących czynności z zakresu zarządzania kryzysowego. Plany reagowania kryzysowego tworzy się na poziomie gminnym, powiatowym, wojewódzkim oraz krajowym¹⁸.

1.4. Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego i Rządowe Centrum Bezpieczeństwa

Przy Radzie Ministrów tworzy się Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego, który pełni rolę organu opiniotwórczo-doradczego odnośnie koordynacji i inicjowania działań w obrębie zarządzania kryzysowego. W jego skład wchodzi: Prezes Rady Ministrów, pełniący rolę przewodniczącego, Minister Obrony Narodowej i Minister właściwy do spraw wewnętrznych, Minister Spraw Zagranicznych oraz Minister Koordynator Służb Specjalnych- jeśli zostanie powołany. Jednak w zależności od potrzeb, w posiedzeniach Zespołu biorą udział organy administracji rządowej, m.in. poszczególni ministrowie, kierujący działaniami administracji rządowej¹⁹. Funkcjonowanie Zespołu jest kluczowym dla bezpieczeństwa państwa, ponieważ wykonuje on szereg zadań, których celem jest odpowiednie reagowanie na sytuacje kryzysowe. Zajmuje się organizacją współpracy z ochotniczymi strażami pożarnymi, doradza w kwestiach koordynacji działań organów administracji rządowej, a przede wszystkim przygotowuje propozycję wykorzystania sił i środków zdolnych do opanowania zaistniałej sytuacji kryzysowej²⁰.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ K. Jałoszyński, *Współczesny... op. cit.*, s. 246.

¹⁸ *Ibidem*, s. 247- 248.

¹⁹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

²⁰ *Ibidem*.

PODSTAWY PRAWNE ZWALCZANIA TERRORYZMU W POLSCE. ROZWIĄZANIA I KIERUNKI ROZWOJU

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa jest jednostką budżetową podlegającą Prezesowi Rady Ministrów. Zapewnia ono obsługę Rady Ministrów, Prezesa Rady Ministrów i Zespołu w sprawach zarządzania kryzysowego. Do głównych zadań Centrum należy m.in.: planowanie cywilne, ciągłe monitorowanie potencjalnych zagrożeń, przeciwdziałanie, zapobieganie oraz usuwanie skutków zdarzeń o charakterze terrorystycznym²¹. Z uwagi na zakres zadań wykonywanych przez Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego i Rządowe Centrum Bezpieczeństwa ich funkcjonowanie i działanie jest niezbędne dla bezpieczeństwa państwa. Oba te organy pełnią kluczową rolę w przypadku powstania sytuacji kryzysowej, a także w zapobieganiu powstania owej sytuacji.

1.5. Zespoły i Centra Zarządzania Kryzysowego

Na poziomie krajowym kierownicy urzędów centralnych oraz ministrowie kierujący działaniami administracji rządowej tworzą w swoich urzędach zespoły zarządzania kryzysowego. Do zadań tych zespołów należą m.in.: analiza możliwości wystąpienia zagrożeń, realizacja zadań z zakresu planowania cywilnego, wypracowywanie propozycji dotyczących zapobiegania i przeciwdziałania zagrożeniom, prezentowanie środków i sposobów reagowania na zagrożenie i ograniczania skutków oraz realizacja zadań stałego dyżuru w ramach gotowości obronnej państwa²².

Centra Zarządzania Kryzysowego tworzą ministrowie oraz centralne organy administracji rządowej, zajmujące się zapewnieniem bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego. Do kompetencji Centrów należą głównie: sprawowanie nadzoru nad systemem alarmowania, wykrywania i wczesnego ostrzegania, współpraca z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej oraz podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, humanitarne i poszukiwawcze, a także pełnienie całodobowego dyżuru²³.

Na poziomie wojewódzkim organem pomocniczym wojewody jest zespół zarządzania kryzysowego, posiadający szereg zadań, związanych z oceną występujących zagrożeń, które mogą wpłynąć na bezpieczeństwo publiczne. Wojewoda, który jest organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na terenie województwa, odnośnie wykonywanych zadań w sprawach zarządzania kryzysowego, zobowiązany jest m.in. do: *zapobiegania, przeciwdziałania i usuwania skutków o charakterze terrorystycznym*²⁴. W województwach tworzy się także centra zarządzania kryzysowego, pełniące całodobowe dyżury, celem zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego. Mają one również nadzorować systemy alarmowania i wykrywania oraz wczesnego ostrzegania, a także współpracować z podmiotami prowadzącymi akcje poszukiwawcze, humanitarne i ratownicze²⁵.

Organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze powiatu jest starosta, natomiast na terenie gminy - wójt, burmistrz bądź prezydent. Ich zadania odnośnie zarządzania kryzysowego są obszerne, ale należy zwrócić uwagę, że starosta, wójt, burmistrz, prezydent są zobowiązani, by przeciwdziałać skutkom zdarzeń o charakterze terrorystycznym. Na poziomie powiatu, jak i gminy funkcjonują odpowiednio powiatowe i gminne zespoły zarządzania kryzysowego. Tworzy się również powiatowe centra zarządzania kryzysowego, które pełnią takie same zadania jak centra wojewódzkie,

²¹ *Ibidem.*

²² K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego... op. cit.*, s. 150.

²³ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

²⁴ *Ibidem.*

²⁵ *Ibidem.*

natomiast na terenie gminy mogą być tworzone gminne (miejskie) centra zarządzania kryzysowego²⁶.

1.6. Stopnie alarmowe

Ustawa o zarządzaniu kryzysowym uprawnia Prezesa Rady Ministrów do wprowadzania, odwołania oraz zmiany, na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo jego części, stopnia alarmowego. Może on to uczynić z inicjatywy własnej, na wniosek właściwego ministra, bądź kierownika urzędu centralnego lub wojewody.

Pierwszy stopień alarmowy zostaje wprowadzony w sytuacji uzyskania informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub zdarzenia, którego zakres jest trudny do przewidzenia. Drugi stopień alarmowy może zostać ogłoszony w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym, bądź sytuacji, która może spowodować zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa. Trzeci stopień alarmowy zostaje ogłoszony m.in., gdy organy państwowe uzyskają szczegółowe informacje o osobach lub organizacjach przygotowujących działania terrorystyczne. Ostatni, czwarty stopień alarmowy jest ogłaszany w sytuacji wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym, bądź sytuacji mogącej spowodować zagrożenie bezpieczeństwa RP lub innych państw²⁷.

Kluczową rolę pełni Zarządzenie nr 74 Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 października 2011 r. w sprawie wykazu przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego, a dokładniej jego załącznik nr 5. Określone są w nim zadania, które muszą być podejmowane w poszczególnych stopniach alarmowych przez organy administracji publicznej oraz kierowników służb i instytucji, właściwych w sprawach bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego²⁸.

1.7. Siły zbrojne a zarządzanie kryzysowe

W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, istotną funkcję pełnią Siły Zbrojne RP. Podstawą prawną ich funkcjonowania jest Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej²⁹.

Minister Obrony Narodowej jest uprawniony do przekazania wojewodzie pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych RP, wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego. Następuje to na wniosek wojewody oraz w przypadku, gdy użycie innych sił i środków jest niemożliwe, bądź może okazać się niewystarczające. Do zadań oddziałów Sił Zbrojnych należą m.in.: czynności poszukiwawczo-ratownicze i ewakuacyjne, współdziałanie w monitorowaniu zagrożeń, pomoc medyczna i wykonywanie zadań sanitarnohigienicznych i przeciwepidemicznych, izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej oraz wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń³⁰.

Siły Zbrojne RP są kluczowym podmiotem antyterrorystycznym państwa odpowiedzialnym za bezpieczeństwo. W swoich strukturach mają wojska specjalne, którym podlegają jednostki wojskowe przeznaczone do wykonywania specjalistycznych zadań. Przykładem jest Grupa Reagowania Operacyjno-Manewrowego (GROM). Jest ona przeznaczona do prowadzenia działań ratowniczo-ochronnych, również w ramach Sił Opera-

²⁶ *Ibidem.*

²⁷ *Ibidem.*

²⁸ Zarządzenie nr 74 Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 października 2011 r. w sprawie wykazu przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego.

²⁹ Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. (tekst jednolity Dz.U. 2012 nr 0 poz. 461).

³⁰ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

PODSTAWY PRAWNE ZWALCZANIA TERRORYZMU W POLSCE. ROZWIĄZANIA I KIERUNKI ROZWOJU

cyjnych Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, a także wykonuje specjalne i rozpoznawcze działania na obszarze kraju i poza jego granicami oraz uczestniczy w zapobieganiu aktom terroryzmu lub ich skutkom poza granicami państwa³¹.

Rola SZ RP w działaniach mających na celu zwalczanie terroryzmu jest znacząca. Współpracują one również z Policją oraz Strażą Graniczną, wspierają je przy wykonywaniu zadań antyterrorystycznych. Natomiast Wojska Specjalne, wchodzące w skład SZ RP, dysponują „unikalnymi” zdolnościami do prowadzenia działań antyterrorystycznych na obszarach morskich.

W ramach SZ RP działa Żandarmeria Wojskowa, odpowiedzialna za prowadzenie działań policyjnych. Wykonuje ona swoje zadania na podstawie Ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych³². Do jej ustawowych zadań, przyczyniających się do zwalczania terroryzmu, należą: ochrona porządku publicznego na terenach i obiektach jednostek wojskowych oraz w miejscach publicznych, ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia wojskowego przed zamachami naruszającymi te dobra, współdziałanie z polskimi oraz zagranicznymi organami i służbami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz policjami wojskowymi. Istotne jest również wykonywanie czynności, mających na celu: zwalczanie klęsk żywiołowych, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i likwidowanie ich skutków oraz czynne uczestniczenie w akcjach poszukiwawczych, ratowniczych i humanitarnych, mających na celu ochronę życia i zdrowia oraz mienia³³.

3. REŻIMY STANÓW NADZWYCZAJNYCH

Sytuacje kryzysowe mogą przyczynić się do wprowadzenia konkretnego stanu nadzwyczajnego, tj.: stanu klęski żywiołowej, stanu wyjątkowego oraz stanu wojennego. Wówczas podejmowane są działania nadzwyczajne, a także obowiązuje pewien zakres ograniczeń wolności i praw człowieka oraz obywatela.

Stan klęski żywiołowej, może być wprowadzony dla zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia. Natomiast katastrofą naturalną lub awarią techniczną może być również zdarzenie wywołane działaniem terrorystycznym³⁴. Poza licznymi działaniami (głównie kierowniczymi) podejmowanymi przez wójtów, starostów czy też wojewodów, w usuwaniu skutków klęski żywiołowej i ich zapobieganiu uczestniczą inne podmioty państwowe. Zaliczamy do nich m.in.: Policję, Państwową Straż Pożarną, inne jednostki ochrony przeciwpożarowej i Centra Powiadamiania Ratunkowego, jednostki systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego, jednostki ochrony zdrowia, dyspozytorów medycznych, Morską Służbę Poszukiwania i Ratownictwa, Straż Graniczną oraz wiele innych służb i agencji właściwych w tych działaniach.

Stan wyjątkowy wprowadza się w sytuacji szczególnego zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, w tym spowodowanego działaniami terrorystycznymi, które nie może być usunięte poprzez użycie zwykłych środków konstytucyjnych. W sytuacji, gdy dotychczasowe siły i środki zostały wyczerpane, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, Prezydent RP, może postanowić o użyciu oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych RP do przywrócenia normalnego funk-

³¹ (b.a), *Grupa reagowania operacyjno-manewrowego (GROM)*,

http://www.antyterroryzm.gov.pl/porta1/CAT/194/497/Grupa_Reagowania_OperacyjnoManewrowego_GROM.html, dostęp z dnia 12.04.2013.

³² Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych. (Dz.U. z 2001 r., Nr 123, poz. 1353, z późn. zm).

³³ *Ibidem*.

³⁴ Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. (Dz.U. 2002 nr 62 poz. 558 z późn.zm).

cjonowania, przy czym ich użycie nie może zagrażać ich zdolności, związanej z wykonywaniem czynności, wynikających z umów międzynarodowych i Konstytucji RP³⁵.

Stan wojenny może zostać wprowadzony w sytuacji zewnętrznego zagrożenia państwa, które może być wywołane m.in. działaniami terrorystycznymi, czy też zbrojnej napaści na RP. W przypadku gdy będzie taka konieczność, Prezydent RP we współpracy z Radą Ministrów kieruje obroną państwa, a także posiada wiele kompetencji, celem przywrócenia normalnego funkcjonowania państwa. Kluczową rolę odgrywa Rada Ministrów, która m.in.: zarządza uruchomienie systemu kierowania obroną państwa oraz przejście na wojenne zasady działania organów władzy publicznej. Natomiast do istotnych działań Ministra Obrony Narodowej w czasie stanu wojennego należą np.: ocena zagrożeń wojennych, koordynacja realizacji zadań organów administracji rządowej oraz jednostek samorządu terytorialnego.

Zadaniami obronnymi i związanymi z obroną cywilną na terenie województwa kieruje wojewoda. Zajmuje się oceną zagrożeń, określa zadania wynikające z przepisów stanu wojennego, koordynuje i kontroluje działalność organów władzy publicznej, przedsiębiorców oraz innych jednostek organizacyjnych działających na obszarze województwa³⁶.

4. KRAJOWY SYSTEM RATOWNICZO- GAŚNICZY

Działania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG) reguluje Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej. KSRG jest zorganizowany na trzech poziomach tj.: powiatowym, wojewódzkim oraz krajowym. Celem KSRG jest ochrona zdrowia, życia, mienia lub środowiska poprzez ratownictwo techniczne, chemiczne, ekologiczne, medyczne.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach organizacji KSRG jest Komendant Państwowej Straży Pożarnej, który określa zadania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, koordynuje jego funkcjonowanie, a w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń życia, zdrowia lub środowiska kieruje tym systemem³⁷. Natomiast wojewoda lub starosta, odpowiednio na obszarze województwa lub powiatu, koordynują funkcjonowanie KSRG i kontrolują wykonywanie zadań, a w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń życia, zdrowia lub środowiska kierują tym systemem. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) koordynuje funkcjonowanie KSRG na obszarze gminy w zakresie ustalonym przez wojewodę. Wykonują oni swoje zadania przy pomocy wojewódzkiego/powiatowego zespołu zarządzania kryzysowego³⁸. Kierujący działaniami ratowniczymi może m.in.: wstrzymać ruch drogowy, zarządzić ewakuację ludzi oraz mienia, wprowadzić zakaz przebywania osób trzecich w rejonie działań ratowniczych³⁹. Działania, które są wykonywane w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego mają istotne znaczenie dla likwidacji skutków ataku terrorystycznego. Państwowa Straż Pożarna neutralizuje skutki zamachów terrorystycznych i prowadzi akcje ratownicze w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń, a w przypadku zdarzenia

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ K. Jałoszyński, *Współczesny... op.cit.*, s. 251.

³⁸ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej. (tekst jednolity: Dz.U. 2009 nr 178 poz. 1380).

³⁹ *Ibidem*.

PODSTAWY PRAWNE ZWALCZANIA TERRORYZMU W POLSCE. ROZWIĄZANIA I KIERUNKI ROZWOJU

z użyciem materiałów niebezpiecznych wykonuje czynności rozpoznawcze skażeń substancjami chemicznymi, biologicznymi oraz skażeń radiacyjnych⁴⁰.

5. ZWALCZANIE FINANSOWANIA TERRORYZMU

Dla zwalczania terroryzmu kluczową rolę ma Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Organami administracji rządowej właściwymi w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu są: minister właściwy do spraw instytucji finansowych, jako naczelny organ informacji finansowej oraz Generalny Inspektor Informacji Finansowej (GIIF). Ustawowe zadania Generalnego Inspektora polegają przede wszystkim na uzyskiwaniu, gromadzeniu, przetwarzaniu oraz analizowaniu informacji, a także podejmowaniu czynności, które będą przeciwdziałały praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Do zakresu kompetencji GIIF należy również prowadzenie kontroli nad przestrzeganiem przepisów odnośnie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, a także podejmowanie z międzynarodowymi organizacjami oraz zagranicznymi instytucjami, działającymi w tym obszarze⁴¹.

6. PODSTAWY PRAWNE FUNKCJONOWANIA SŁUŻB I INSTYTUCJI ODPOWIEDZIALNYCH ZA ZWALCZANIE TERRORYZMU

Dla zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa i obrony ojczyzny, istotne znaczenie ma funkcjonowanie sprawnego systemu bezpieczeństwa - „skoordynowanego wewnątrz zbioru elementów organizacyjnych, ludzkich i materiałowych, ukierunkowanych na przeciwdziałanie wszelkim zagrożeniom państwa, a w szczególności politycznym, psychospołecznym, ekologicznym i militarnym”⁴². Dlatego niezbędnym jest, by w państwie były tworzone podmioty z określonymi uprawnieniami, których celem będzie zapewnienie bezpieczeństwa, poprzez realizowanie wielu zadań z danego obszaru⁴³.

W polskim systemie ochrony antyterrorystycznej działają różne instytucje i służby, realizujące zapisy ustawowe odnoszące się do zjawiska terroryzmu⁴⁴. Zalicza się do nich: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, GROM, Agencję Wywiadu, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Państwową Straż Pożarną, Policję, Straż Graniczną, Służbę Celną, Biuro Ochrony Rządu, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego oraz Generalny Inspektor Informacji Finansowej.

1.1. Służby specjalne

Terminem służby specjalne określa się wszelkie służby wywiadowcze, wojskowe oraz cywilne, a także inne służby bezpieczeństwa, które podejmują działania odbiegające od zwykłej praktyki policyjnej⁴⁵.

⁴⁰ (b.a.), *Państwowa Straż Pożarna*, http://www.antyterrorizm.gov.pl/portals/CAT/234/567/Panstwowa_Straz_Pozarna.html, dostęp z dnia: 13.04.2013.

⁴¹ Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. (Dz.U.2000 nr 116 poz. 1216 z późn. zm.).

⁴² *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, red. J. Pawłowski, Warszawa 2002, s. 141.

⁴³ K. Jałoszyński, *Współczesny... op. cit.*, s.97.

⁴⁴ (b.a.), *Instytucje i służby*, http://www.antyterrorizm.gov.pl/portals/CAT/206/525/Instytucje_i_sluzby.html, dostęp z dnia: 13.04.2013.

⁴⁵ *Encyklopedia szpiegostwa*, Warszawa 1995, s. 234.

Cywilnymi służbami specjalnymi są: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) oraz Agencja Wywiadu (AW), funkcjonujące na podstawie Ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu⁴⁶. Ustawa określa, że ABW ma za zadanie m.in.: rozpoznawanie zagrożeń terrorystycznych oraz zapobieganie aktom terroru. W ramach ABW funkcjonuje Centrum Antyterrorystyczne (CAT), będące jednostką koordynacyjno-analityczną w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i jego zwalczania. CAT koordynuje działania podejmowane przez jednostki odpowiedzialne za ochronę antyterrorystyczną oraz umożliwia podejmowanie wspólnych procedur przez jednostki antyterrorystyczne w sytuacji wystąpienia zagrożeń. Następuje to w przypadku zdarzenia terrorystycznego, zaistniałego poza granicami bądź na terenie Polski, mających wpływ na bezpieczeństwo RP i jej obywateli, otrzymania informacji o finansowaniu działalności terrorystycznej lub transferów środków finansowych, mogących świadczyć o finansowaniu działalności terrorystycznej, a także uzyskanie wiadomości o potencjalnych zagrożeniach mogących wystąpić na terenie kraju i poza jego granicami⁴⁷.

Agencja Wywiadu wykonuje swoje zadania głównie poza obszarem RP. Zajmuje się m.in.: prowadzeniem wywiadu elektronicznego, rozpoznawaniem międzynarodowego obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi. Jej zadaniem jest również rozpoznawanie międzynarodowego terroryzmu i międzynarodowych grup przestępczości zorganizowanej⁴⁸. Kluczowym zadaniem wykonywanym przez AW jest analizowanie i monitorowanie działań grup przestępczych, mogących zagrażać bezpieczeństwu RP oraz polskimi obywatelom i obiektom za granicą. ABW oraz AW przy wykonywaniu czynności związanych ze zwalczaniem zagrożenia terrorystycznego ściśle współpracują z innymi krajowymi jednostkami⁴⁹.

Do wojskowych służb specjalnych zalicza się Służbę Wywiadu Wojskowego (SWW) i Służbę Kontrwywiadu Wojskowego (SKW), funkcjonujących na podstawie Ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego⁵⁰. Do zadań SWW, mających wpływ na zwalczanie terroryzmu należą m.in.: uzyskiwanie, analizowanie, gromadzenie, przekazywanie oraz przetwarzanie właściwym organom informacji, które mogą mieć znaczenia głównie dla: bezpieczeństwa potencjału obronnego i zdolności bojowej RP oraz warunków realizacji, przez SZ RR zadań poza granicami kraju. SWW odpowiada również za rozpoznawanie i przeciwdziałanie zagrożeniom międzynarodowym terroryzmem, a także militarnym zagrożeniom zewnętrznym, godzącym w obronność RP, oraz rozpoznawanie międzynarodowego obrotu bronią, amunicją i materiałami. Prowadzi także wywiad elektroniczny na rzecz SZ RP⁵¹. Służba Kontrwywiadu Wojskowego zajmuje się gromadzeniem, przetwarzaniem i analizowaniem informacji, mogących mieć kluczowe znaczenia dla bezpieczeństwa państwa oraz zdolności bojowej SZ RP. Odpowiedzialna jest także za prowadzenie kontrwywiadu radioelektronicznego oraz za wykonywanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń⁵².

⁴⁶ Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu. (tekst jednolity: Dz.U. 2010 nr 29 poz. 154), (dalej z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu).

⁴⁷ (b.a.), *Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, http://www.antyterroryzm.gov.pl/portal/CAT/216/547/Agencja_Bezpieczenstwa_Wewnetrznego.html, dostęp z dnia: 11.04.2013.

⁴⁸ Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu.

⁴⁹ (b.a.), *Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego... op.cit.*

⁵⁰ Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego. (Dz.U. 2006 nr 104 poz. 709).

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² *Ibidem*.

1.2. Policja

Jednym z najistotniejszych elementów, przyczyniających się do zwalczania przestępstw o charakterze terrorystycznym jest Policja, funkcjonująca na podstawie Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji⁵³. Podstawą prawną działania Policji są również m.in.: Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu i Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

W jej strukturze znajdują się liczne jednostki organizacyjne, które wykonują istotne zadania, celem zwalczania terroryzmu. Zalicza się do nich: Centralne Biuro Śledcze Komendy Głównej Policji (CBS KGP), zajmujące się rozpoznawaniem operacyjnym przestępczości o charakterze terrorystycznym, Biuro Operacji Antyterrorystycznych KGP, które prowadzi fizyczne zwalczanie przestępstw o charakterze terrorystycznym. Kluczową rolę pełnią również: Główny Sztab Policji KGP zabezpieczający imprezy masowe i mający nadzór nad bezpieczeństwem infrastruktury krytycznej oraz funkcjonariusze służby prewencyjnej jednostek Policji na szczeblu komend wojewódzkich policji/Komendy Stołecznej Policji oraz komend miejskich/rejonowych i powiatowych policji – Biuro Prewencji KGP. Prowadzą oni edukację społeczną na rzecz przeciwdziałania przestępczości, w tym zagrożeniom o charakterze terrorystycznym.

1.3. Straż Graniczna

Podstawą prawną funkcjonowania Straży Granicznej (SG) jest Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej z późn. zm⁵⁴. Szerokie uprawnienia nadają jej również następujące ustawy: Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej, Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze oraz Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP. Ustawa o Straży Granicznej uwzględnia realizację czynności, w celu rozpoznawania i przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym. SG prowadzi czynności operacyjno-rozpoznawcze, dla wykrycia i przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym. W tym celu gromadzi, analizuje i przetwarza niezbędne informacje, związane z ochroną granicy państwowej oraz potencjalnymi zagrożeniami terroryzmem. Do kompetencji SG należy również: zapobieganie nielegalnemu przekroczeniu granicy państwowej i ochrona przestrzeni powietrznej RP⁵⁵. Funkcjonariusze SG wykonują liczne zadania w portach lotniczych, kolejowych, na dworcach, w celu zwalczania terroryzmu. Są oni uprawnieni do dokonywania kontroli osobistej oraz bagażowej. Posiadają w swojej strukturze wyspecjalizowane zespoły minersko-pirotechniczne, które pracują na lotniskach przejściach granicznych, a ich głównym zadaniem jest rozpoznawanie i neutralizacja zagrożeń bombowych na lotniskach⁵⁶.

1.4. Służba celna

Służba Celna funkcjonuje na mocy Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej. Jej podstawowym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony terytorium celnego Wspólnoty Europejskiej, a także kontrola nad przywozem i wywozem towarów⁵⁷. Wykonywane przez nią zadania również przyczyniają się do zwalczania zagrożeń o cha-

⁵³ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji . (tekst jednolity: Dz.U. 2011 nr 287 poz. 1687.).

⁵⁴ Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej. (tekst jednolity: Dz.U. 2011 nr 116 poz. 675).

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ (b.a.), *Straż Graniczna*, http://www.antyterrorizm.gov.pl/portal/CAT/221/552/Straż_Graniczna.html, dostęp z dnia: 12.04.2013

⁵⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej. (Dz.U. 2009 nr 168 poz. 1323 z późn. zm.).

rakterze terrorystycznym, a zaliczamy do nich: rozpoznawanie, zapobieganie, wykrywanie przestępstw i wykroczeń skarbowych, przestępstw i wykroczeń związanych z wywozem oraz przywozem towarów, a także ściganie ich sprawców. Służba Celna kontroluje przestrzeganie przepisów prawa celnego, odpowiada za rozpoznawanie, wykrywanie, zapobieganie i zwalczanie przestępstw i wykroczeń, związanych z wprowadzeniem na polski obszar celny i wyprowadzeniem z niego towarów objętych ograniczeniami lub zakazami (np. broń, amunicja, materiały wybuchowe, substancje chemiczne). Jest uprawniona do przeprowadzania czynności kontrolnych na terytorium RP oraz poza nim⁵⁸.

1.5. Biuro ochrony rządu

Biuro Ochrony Rządu (BOR) działa na podstawie Ustawy dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu. Jest służbą przeznaczoną do fizycznej, antyterrorystycznej ochrony przedstawicieli własnych władz i ochrony mężów stanu odwiedzających dany kraj⁵⁹. By jak najlepiej przeciwdziałać zagrożeniom terrorystycznym, istotnym zadaniem wykonywanym przez BOR jest obserwowanie czynników zagrożeń, a także używanych przez terrorystów materiałów i broni oraz taktyk zamachów. Dla zapewnienia wysokiego poziomu ochrony i bezpieczeństwa bardzo ważną jest ścisła współpraca z ABW, AW, SWW, SKW, Policją, Strażą Graniczną, Żandarmerią Wojskową oraz CAT⁶⁰.

1.6. Ministerstwo spraw wewnętrznych

Dla realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem zagrożeniom terrorystycznym oraz neutralizacją skutków zamachów, istotną funkcję pełni Minister Spraw Wewnętrznych⁶¹. Swoje zadania wykonuje bezpośrednio oraz poprzez nadzorowanie pozostałych służb. Przewodniczy on również Międzyresortowemu Zespołowi do Spraw Zagrożeń Terrorystycznych (MZds. ZT), a komórką odpowiadającą za realizację zadań MSW w przeciwdziałaniu i reagowaniu na zagrożenie terrorystyczne jest Wydział Przeciwdziałania Zagrożeniom Terrorystycznym i Przystępczości Zorganizowanej (WPZTiPZ) Departamentu Nadzoru MSW⁶². Wydział WPZTiPZ pełni kluczowe funkcje, których celem jest zwalczanie terroryzmu. Zajmuje się zbieraniem istotnych informacji, czy też przedstawianiem propozycji rozwiązań, celem przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym. Przygotowuje również raporty i bierze udział w ćwiczeniach związanych z reagowaniem na zagrożenia terrorystyczne oraz usuwanie skutków zamachów⁶³.

2. PROCEDURA RENEGADE

Rozwój transportu lotniczego przyczynił się do tego, że samoloty mogą stać się narzędziem terrorystów do wykonania zamachu. W polskim prawie przewiduje się zastrzelenie statku powietrznego i może to nastąpić w kilku przypadkach. Jeden z nich odnosi się do przekroczenia powietrznej granicy państwowej, niezgodnie z przepisami

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ K. Jałoszyński, *Współczesny... op. cit.*, s. 193.

⁶⁰ (b.a.), *Biuro Ochrony Rządu*,

http://www.antyterroryzm.gov.pl/porta1/CAT/223/554/Biuro_Ochrony_Rzadu.html, dostęp z dnia: 12.04.2013.

⁶¹ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. 1997 nr 141 poz. 943 z późn. zm.).

⁶² (b.a.), *Ministerstwo Spraw Wewnętrznych*,

http://www.antyterroryzm.gov.pl/porta1/CAT/213/544/Ministerstwo_Spraw_Wewnetrznych.html, dostęp z dnia: 12.04.2013.

⁶³ *Ibidem*.

PODSTAWY PRAWNE ZWALCZANIA TERRORYZMU W POLSCE. ROZWIĄZANIA I KIERUNKI ROZWOJU

ustawy z dnia 3 lipca 2002 r.— Prawo lotnicze lub umowami międzynarodowymi. Zastrzeleni samolotu może nastąpić również w przypadku, gdy wykonuje on lot w przestrzeni powietrznej RP bez zezwolenia lub niezgodnie z warunkami zezwolenia i nie stosuje się do wezwań, o których mowa w Ustawie o ochronie granicy państwowej oraz może być użyty jako środek ataku o charakterze terrorystycznym. Podstawą prawną zastrzelenia statku powietrznego jest Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej(art. 18a i 18b) ⁶⁴. Rozkaz zastrzelenia statku powietrznego zostaje wydany przez dowódcę operacyjnego, który planuje i koordynuje działania.

PODSUMOWANIE

Rzeczpospolita Polska jako państwo demokratyczne nie może działać poza prawem, a będąc uczestnikiem organizacji międzynarodowych jest zobowiązana dostosować prawo krajowe do międzynarodowego. Podstawy prawne zwalczania terroryzmu w Polsce mają kluczowe znaczenie dla przeciwdziałania przestępstwom o charakterze terrorystycznym. Z uwagi na obecny wymiar zagrożenia bezpieczeństwa terroryzmem, coraz więcej podmiotów państwowych zajmuje się jego zwalczaniem.

Działania podejmowane przez państwo na płaszczyźnie prawnej powinny obejmować przede wszystkim uprawnienia służb, a w tym ich współpracę, polegającą m.in. na wymianie posiadanych informacji. Jednoznacznie powinny być określone regulacje, dotyczące zatrzymania i aresztowania osób podejrzanych o terroryzm, umożliwiające służbom większe uprawnienia niż dotychczas. Wszelkie zachowania i czyny związane z działalnością terrorystyczną powinny być karane, nawet nawoływanie, przygotowanie czy też udzielanie pomocy przy realizacji zamachu ⁶⁵.

Po wydarzeniach z 11 września 2001 r. państwa poważnie podeszły do zagadnień związanych z terroryzmem, zaczęły podejmować szereg przedsięwzięć związanych ze zwalczaniem tego zjawiska. W Polsce niestety nie ma ustawy antyterrorystycznej, która całościowo podeszłaby do problemu i regulowałaby wszystkie kwestie związane ze zwalczaniem terroryzmu. Niewątpliwie koniecznym jest jednoznaczne określenie zadań poszczególnych resortów i służb biorących udział w walce z terroryzmem oraz unormowanie odpowiedzialności za podejmowanie działań antyterrorystycznych. W podstawie prawnej powinno jasno być ujęte, że za rozpoznanie zagrożenia zjawiskiem terroryzmu w państwie odpowiedzialne są służby specjalne, z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego na czele. Natomiast za prowadzenie operacji kontrterrorystycznej odpowiedzialna jest Policja - Biuro Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji, często wspierana w swych działaniach przez policyjne jednostki specjalne, Wojskową Formację Specjalną GROM oraz w razie potrzeby przez jednostki specjalne Wojska Polskiego ⁶⁶. Zatem należy mieć nadzieję, że wkrótce w Polsce zostanie wypracowana ustawa antyterrorystyczna, która będzie wiodącym dokumentem w zwalczaniu terroryzmu.

⁶⁴ Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (tekst jednolity: Dz.U. 2009 nr 12 poz. 67).

⁶⁵ e-terroryzm.pl, <http://e-terroryzm.pl/archiwum/>, Luty 2012, z dnia 10 kwietnia 2013.

⁶⁶ J. Szafranski, K. Liedel (red.), *Problemy...op.cit.*, s. 83.

BIBLIOGRAFIA:

1. *Encyklopedia szpiegostwa*, wyd. Spar, Warszawa 1995.
2. Jałoszyński K., *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Wydawnictwo Trio Collegium Civitas, Warszawa 2008.
3. Liedel K., *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa. Zarządzanie bezpieczeństwem*, wyd. Difin, Warszawa 2010.
4. Pawłowski J. (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, wyd. Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 2002.
5. Szafrąński J. i Liedel K. (pod. red.), *Problemy prawno- organizacyjne zwalczania terroryzmu w Polsce*, wyd. WSPol, Szczytno 2011.
6. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
7. Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (tekst jednolity: Dz.U. 2009 nr 12 poz. 67).
8. Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tekst jednolity: Dz.U. 2011 nr 116 poz. 675).
9. Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U.2000 nr 116 poz. 1216 z późn. zm).
10. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie kłęski żywiolowej (Dz.U. 2002 nr 62 poz. 558 z późn. zm).
11. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity Dz.U. 2012 nr 0 poz. 461).
12. Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (tekst jednolity: Dz.U. 2010 nr 29 poz. 154).
13. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej (tekst jednolity: Dz.U. 2009 nr 178 poz. 1380).
14. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U. z 2001 r., Nr 123, poz. 1353, z późn. zm).
15. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590 z późn. zm.).
16. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (Dz.U. 2009 nr 168 poz. 1323 z późn. zm).
17. Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. 1997 nr 141 poz. 943 z późn. zm.)
18. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 z późn. zm.)
19. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jednolity: Dz.U. 2011 nr 287 poz. 1687).
20. Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz.U. 2006 nr 104 poz. 709).
21. Zarządzenie nr 74 Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 października 2011 r. w sprawie wykazu przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego
22. e-terroryzm.pl
23. <http://www.antyterroryzm.gov.pl>